Estyn

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad ar

Ysgol Y Preseli
Crymych
Preseli
Sir Benfro
SA41 3QH

Dyddiad yr arolygiad: Tachwedd 2016

gan

Estyn, Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Yn ystod pob arolygiad, nod arolygwyr yw ateb tri chwestiwn allweddol:

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau?

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?

Cwestiwn Allweddol 3: Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?

Mae arolygwyr hefyd yn rhoi barn gyffredinol ar berfformiad presennol yr ysgol a'i rhagolygon gwella.

Yn yr arfarniadau hyn, mae'r arolygwyr yn defnyddio graddfa bedwar pwynt:

Barn	**Yr hyn mae'r farn yn ei olygu**
Rhagorol	Llawer o gryfderau, gan gynnwys enghreifftiau arwyddocaol o arfer sy'n arwain y sector
Da	Llawer o gryfderau a dim meysydd pwysig sydd angen eu gwella'n sylweddol
Digonol	Mae cryfderau'n gorbwyso'r meysydd i'w gwella
Anfoddhaol	Mae'r meysydd pwysig i'w gwella yn gorbwyso'r cryfderau

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau
Estyn
Llys Angor, Heol Keen
Caerdydd
CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru

© Hawlfraint y Goron 2017: Gellir ailddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei ailddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 03/02/2017

Cyd-destun

Mae Ysgol Y Preseli yn ysgol gyfun gymunedol, benodedig ddwyieithog, i ddisgyblion 11-18 oed. Cynhelir yr ysgol gan awdurdod lleol Sir Benfro. Mae ynddi 906 o ddisgyblion o'i gymharu â 958 adeg yr arolygiad diwethaf (2008) ac mae 162 yn y chweched dosbarth.

Lleolir yr ysgol ym mhentref Crymych yng ngogledd y sir ac mae'n gwasanaethu dalgylch eang gwledig sydd yn cynnwys trefi Hwlffordd, Penfro a Dinbych Y Pysgod.

Yn gyffredinol, daw disgyblion o ardaloedd nad ydynt yn ffyniannus nac ychwaith dan anfantais economaidd. Mae 4.9% o ddisgyblion yn gymwys i brydau ysgol am ddim (4.7% treigl 3 blynedd). Mae'r ffigwr hwn yn sylweddol is na'r canran cenedlaethol o 17.1%.

Daw lleiafrif o'r disgyblion (tua 43%) o deuluoedd lle mae'r Gymraeg yn cael ei siarad gartref ac mae bron pob un o'r disgyblion yn siarad Cymraeg yn rhugl. Caiff pob disgybl ei addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Nid oes unrhyw ddisgybl yn derbyn cymorth addysgu ar gyfer Saesneg fel iaith ychwanegol.

Derbynia'r ysgol ddisgyblion o'r ystod llawn o allu. Mae 21% o ddisgyblion ar gofrestr anghenion addysgu ychwanegol yr ysgol, gydag 1% ar ddatganiad o anghenion addysgol arbennig. Mae hyn yn is na'r cyfartaleddau cenedlaethol.

Penodwyd y pennaeth presennol ym mis Chwefror 2009. Mae'r tîm arwain yn cynnwys pennaeth, dirprwy bennaeth, dau bennaeth cynorthwyol ac uwch reolwraig.

Y gyllideb ysgol unigol fesul disgybl ar gyfer Ysgol Y Preseli yn 2016-17 yw £4,405. Yr uchafswm fesul disgybl yn ysgolion uwchradd Sir Benfro yw £5,616 a'r lleiafswm yw £4,309. Mae Ysgol Y Preseli yn y seithfed safle o'r wyth ysgol uwchradd yn Sir Benfro o safbwynt y gyllideb ysgol fesul disgybl.

Ar hyn o bryd, mae'r ysgol yn ysgol arloesi ac mae'n gweithio gyda Llywodraeth Cymru ac ysgolion eraill i fwrw ymlaen â datblygiadau yn ymwneud â'r cwricwlwm a dysgu proffesiynol.

Crynodeb

Perfformiad presennol yr ysgol	**Da**
Rhagolygon gwella'r ysgol	**Da**

Perfformiad presennol

Mae'r ysgol yn dda oherwydd bod:

- perfformiad ar y trothwy lefel 2 gan gynnwys naill ai'r Gymraeg neu Saesneg a mathemateg wedi bod naill ai'n unol â, neu'n uwch na, deilliannau a fodelwyd mewn tair o'r pedair blynedd diwethaf
- disgyblion, yn y rhan fwyaf o wersi, yn ymgymryd â'u gwaith yn aeddfed, yn arddangos lefelau uchel o gymhelliant ac yn canolbwyntio'n dda iawn wrth ddyfalbarhau i weithio
- cyfraddau presenoldeb disgyblion yn gyson uchel
- bron pob disgybl yn ymddwyn yn ardderchog
- yr ysgol yn cynnig cwricwlwm cytbwys ac eang a darpariaeth gynhwysfawr o weithgareddau allgyrsiol sydd yn cyfoethogi profiadau'r disgyblion yn effeithiol
- bron pob athro yn meithrin perthynas waith gynhyrchiol gyda'r disgyblion ac mae llawer yn cynllunio'n ofalus er mwyn ennyn diddordeb y disgyblion ac adeiladu ar eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth
- yr ysgol yn olrhain cynnydd academaidd a chymdeithasol disgyblion yn ofalus; fodd bynnag, nid yw ychydig o'r cynlluniau datblygu adrannol yn cynnwys targedau sydd yn ddigon uchelgeisiol er mwyn sicrhau bod disgyblion mwy abl a thalentog yr ysgol yn cyflawni eu potensial
- gan y disgyblion agweddau cadarnhaol iawn tuag at yr ysgol a bod ganddynt gyfleoedd rheolaidd i gyfrannu tuag at ei datblygiad

Rhagolygon gwella

Mae rhagolygon gwella yn dda oherwydd bod:

- gan y pennaeth weledigaeth strategol, glir sydd yn gosod ffocws pendant ar godi safonau a chyfoethogi profiadau dysgu disgyblion
- yr ysgol yn coleddu diwylliant o arweinyddiaeth ddosranedig effeithiol ymhlith y staff
- yr ysgol yn ymateb yn rymus i flaenoriaethau cenedlaethol
- gan y llywodraethwyr ddealltwriaeth gadarn o waith yr ysgol ac maent yn cyflawni eu dyletswyddau yn llwyddiannus
- gan yr ysgol brosesau trylwyr er mwyn sicrhau ansawdd a chynllunio ar gyfer gwelliant

Argymhellion

A1 Sicrhau bod deilliannau cyfnod allweddol 4 yn gyson uchel

A2 Sicrhau bod disgyblion mwy abl a thalentog yn cyrraedd eu potensial

A3 Sicrhau bod yr ysgol yn cyflawni ei dyletswyddau statudol yn llawn

A4 Sicrhau bod uchelgais yr ysgol yn cael ei hadlewyrchu yn y targedau a osodir

Beth sy'n digwydd nesaf?

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu sy'n dangos sut y bydd yn mynd i'r afael â'r argymhellion.

Bydd Estyn yn gwahodd yr ysgol i baratoi astudiaeth achos ysgrifenedig, gan ddisgrifio'r arfer ragorol a welwyd yn ystod yr arolygiad.

Prif ganfyddiadau

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau?	Da

Safonau: Da

Yng nghyfnod allweddol 4, mae perfformiad yn y prif ddangosyddion wedi amrywio dros y pedair blynedd diwethaf. Yn dilyn gostyngiad yn 2015, perfformiad 2016 yw'r cryfaf yn hanes diweddar yr ysgol. Mae perfformiad ar y trothwy lefel 2 gan gynnwys naill ai'r Gymraeg neu Saesneg a mathemateg wedi bod naill ai'n unol â, neu'n uwch na, deilliannau a fodelwyd mewn tair o'r pedair blynedd diwethaf.

Mae perfformiad yn y sgôr pwyntiau wedi'i chapio wedi gwella'n raddol dros y pedair blynedd diwethaf ac, ar y cyfan, mae'n gyson ag ysgolion tebyg. Mae perfformiad yn y dangosydd sydd yn cynnwys pump gradd TGAU A*-A hefyd yn unol â pherfformiad ysgolion tebyg.

Mae perfformiad y disgyblion sydd yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim ar y trothwy lefel 2 gan gynnwys naill ai'r Gymraeg neu Saesneg a mathemateg wedi amrywio dros y pedair blynedd diwethaf. Ar y cyfan, mae perfformiad y grŵp hwn naill ai'n well neu'n unol ag ydyw mewn ysgolion tebyg. Mae perfformiad bechgyn ar y trothwy lefel 2 gan gynnwys naill ai'r Gymraeg neu Saesneg a mathemateg wedi cynyddu'n arwyddocaol dros y pedair blynedd diwethaf. Yn 2016, mae eu perfformiad yn sylweddol well na pherfformiad bechgyn mewn ysgolion tebyg.

Yn gyffredinol, mae disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn gwneud cynnydd cryf yn erbyn eu targedau dros y pedair blynedd diwethaf.

Ar ddiwedd Blwyddyn 11, mae pob disgybl yn parhau mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant.

Yng nghyfnod allweddol 3, yn y dangosydd pwnc craidd, bu tueddiad o gynnydd yn y cyfnod diweddar. Mae'r perfformiad hwn wedi bod yn uwch nag ysgolion tebyg mewn tair o'r pedair blynedd diwethaf.

Ym Mlwyddyn 13, mae pob disgybl wedi cyflawni trothwy lefel 3 mewn tair o'r pedair blynedd diwethaf. Mae cyfran y disgyblion sydd yn llwyddo i ennill tair gradd A*-C ynghyd â'r sgôr pwyntiau cyfartalog ehangach wedi cynyddu'n flynyddol er 2013 ac mae'n sylweddol uwch na chyfartaledd ysgolion tebyg a'r cyfartaledd cenedlaethol. Dros yr un cyfnod, fodd bynnag, mae cyfran y disgyblion sydd yn cyflawni tair gradd A*-A wedi gostwng ac, erbyn 2016, mae'r gyfran hon yn is na chyfartaledd ysgolion tebyg a Chymru.

Yn y rhan fwyaf o wersi, mae disgyblion yn ymgymryd â'u gwaith yn aeddfed. Maent yn arddangos lefelau uchel o gymhelliant ac yn canolbwyntio'n dda iawn wrth ddyfalbarhau i weithio'n annibynnol ar ystod o dasgau amrywiol. Mae'r rhan fwyaf yn cydweithio'n llwyddiannus mewn grwpiau i drafod ac i wella eu gwaith.

Yn y rhan fwyaf o wersi, mae disgyblion yn gwneud cynnydd cryf. Yn y gwersi hyn, maent yn galw i gof wybodaeth a dysgu blaenorol yn gyflym cyn bwrw ati i ddatblygu eu medrau pynciol ymhellach yn effeithiol. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn cymhwyso eu gwybodaeth, eu dealltwriaeth a'u medrau i gyd-destunau newydd yn llwyddiannus. Maent yn gwneud cynnydd cryf yn eu medrau meddwl ac yn ymateb yn aeddfed a chadarnhaol i gyfleoedd i fynegi barn.

Mewn ychydig o achosion, o ganlyniad i ddiffygion cynllunio gan yr athrawon, nid yw disgyblion yn gwneud digon o gynnydd yn eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth bynciol.

Mae llawer o ddisgyblion yn ysgrifennu'n rhwydd ac yn bwrpasol. Maent yn cynhyrchu ysgrifennu estynedig rhesymegol gan fynegi eu syniadau yn eglur. Mae gan y rhan fwyaf afael gadarn ar gystrawen. Maent yn datblygu geirfa bynciol eang a chyfoethog. Mae ychydig o ddisgyblion yn creu darnau ysgrifenedig gwreiddiol a chrefftus sydd yn gwneud defnydd effeithiol o ystod o dechnegau arddull. Fodd bynnag, mae gwaith lleiafrif o ddisgyblion yn cynnwys gwallau sillafu a threiglo. Mae llawer o ddisgyblion yn datblygu medrau trawsieithu yn effeithiol.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn darllen yn uchel yn hyderus ac yn ystyrlon. Maent yn ymateb yn ddeallus i ddeunyddiau darllen amrywiol. Dangosant fedrau ymchwil effeithiol a llwyddant i ddarllen a chywain gwybodaeth er mwyn cynyddu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth. Fodd bynnag, nid yw uwch fedrau darllen ychydig o ddisgyblion yn ddigon cryf. Nid ydynt, er enghraifft, yn dadansoddi testunau nac yn egluro effaith technegau arddull yn ddigon manwl.

Mae bron pob disgybl yn gwrando'n ofalus ar eu hathrawon ac ar ei gilydd. Amlygant fedrau siarad hyderus yn y Gymraeg a Saesneg. Mae eu hiaith lafar Gymraeg yn arddangos lefel uchel o gywirdeb, geirfa gyfoethog ac elfennau o'r dafodiaith leol.

Mae gan lawer o ddisgyblion fedrau rhifedd cadarn a dealltwriaeth o reolau elfennol mathemateg. Maent yn cymhwyso technegau cyfrifo pwrpasol a chywir mewn amrywiaeth o sefyllfaoedd. Maent yn trin data yn hyfedr, er enghraifft drwy lunio graffiau ac adnabod patrymau ynddynt.

Mae llawer o ddisgyblion yn ymarfer eu medrau technoleg gwybodaeth a chyfrifiadurol (TGCh) yn briodol mewn llawer o bynciau ar draws y cwricwlwm. Fodd bynnag, nid ydynt yn gwneud datblygiad cynyddol yn eu medrau TGCh yn ystod eu hamser yn yr ysgol.

Lles: Rhagorol

Mae safonau uchel iawn o ran lles disgyblion yn agwedd nodedig ar fywyd yr ysgol. Mae bron pob disgybl yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol ac yn adrodd bod yr ysgol yn ymdrin yn effeithiol â'r achosion prin iawn o fwlian neu aflonyddwch. Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion ddealltwriaeth gadarn o bwysigrwydd cadw'n iach a heini ac mae llawer yn cyfranogi'n rheolaidd mewn amrywiaeth eang o weithgareddau chwaraeon a ffitrwydd.

Mae cyfraddau presenoldeb disgyblion wedi bod yn gyson uchel ac yn unol â deilliannau wedi'u modelu ers tair blynedd. Mae nifer yr absenoldebau cyson yn isel ac wedi lleihau'n sylweddol dros y pedair blynedd diwethaf.

Mae ymddygiad ardderchog bron pob disgybl yn nodwedd arbennig. Maent yn gwrtais a dangosant barch tuag at ei gilydd ac oedolion. Mae eu medrau cymdeithasol yn gaboledig. O ganlyniad, mae nifer y gwaharddiadau ac achosion o gamymddwyn yn isel iawn.

Mae llais y disgybl yn chwarae rhan flaenllaw yng ngwaith yr ysgol. Mae disgyblion yn cyfrannu'n werthfawr tuag at benderfyniadau trwy waith y cyngor ysgol a thrwy leisio barn trwy holiaduron a fforymau barn. Er enghraifft, mae'r cyngor ysgol wedi dylanwadu ar welliannau i gyfleusterau a'r wisg ysgol a chyfrannu at ddatblygu'r strategaeth dysgu ac addysgu. Mae'r disgyblion yn cynnal cyfarfodydd y cyngor ysgol yn annibynnol ac mae hyn yn cael effaith gadarnhaol ar eu medrau trefnu ac arwain. Maent yn sicrhau bod cyswllt cryf rhyngddynt â gweddill y disgyblion trwy gynhyrchu cylchlythyr am eu gwaith a chyfathrebu'n gyson â fforymau blwyddyn.

Mae cyfranogiad disgyblion mewn ystod helaeth o weithgareddau allgyrsiol yn uchel. Mae'r rhain yn cynnwys clybiau marchogaeth a golff, cystadlaethau gwyddoniaeth a siarad cyhoeddus, bandiau cerddoriaeth amrywiol a llwyddiant mewn chwaraeon ar lefel sirol, genedlaethol a rhyngwladol.

Mae bron pob disgybl yn arddangos balchder angerddol yn eu hysgol a'i chymuned, a dealltwriaeth aeddfed o'u rôl fel dinasyddion cyfrifol. Maent yn gwneud cyfraniadau pwysig i'r gymuned trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau fel y clybiau rotari a ffermwyr ifanc a'r Urdd, a thrwy gasglu symiau sylweddol o arian i elusennau lleol a chenedlaethol.

Nodwedd eithriadol yw parodrwydd bron pob disgybl i weithio'n ddiwyd mewn gwersi a'u dycnwch a'u dyfalbarhad wrth gwblhau gweithgareddau. Maent yn arddangos cymhelliant cryf ac ymagweddau aeddfed. Mae bron pob disgybl yn meddu ar y rhinweddau hanfodol ar gyfer eu bywyd yn yr ysgol a'u dyfodol.

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?	**Da**

Profiadau dysgu: Rhagorol

Mae'r ysgol yn cynnig cwricwlwm cytbwys ac eang sy'n ymateb i ofynion cenedlaethol a gofynion unigol y disgyblion. Yng nghyfnod allweddol 4 ac yn y chweched dosbarth, mae'r ysgol yn cynnig arlwy gyfoethog o opsiynau. Mae'r dewisiadau yn cynnwys ystod o gyrsiau galwedigaethol perthnasol sydd yn diwallu dymuniadau'r disgyblion ac anghenion cyflogwyr lleol. Mae gan yr ysgol ddarpariaeth gynhwysfawr o weithgareddau allgyrsiol sydd yn cyfoethogi profiadau'r disgyblion yn effeithiol.

Mae'r ysgol yn cynllunio'n ofalus er mwyn sicrhau dilyniant yn y profiadau dysgu wrth i ddisgyblion drosglwyddo i'r sector uwchradd. Er enghraifft, mae'r prosiect dyniaethau sydd yn digwydd ar y cyd rhwng Ysgol y Preseli a'u hysgolion cynradd partner, yn cael effaith gadarnhaol ar fedrau llythrennedd disgyblion cyfnod allweddol 3.

Nodwedd arbennig yw'r modd y mae'r ysgol wedi ymateb i ofynion y Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd. O ganlyniad i gynllunio bwriadus, mae cyfleoedd cyfoethog i ddisgyblion ddatblygu'r medrau hyn ar draws y cwricwlwm. Darperir rhaglenni ymyrraeth effeithiol i gefnogi disgyblion sydd angen cymorth ychwanegol i wella eu medrau. Mae'r ysgol yn cynllunio'n briodol i sicrhau bod disgyblion yn ymarfer eu medrau TGCh ar draws y pynciau.

Darperir cyfleoedd creadigol ac ysgogol i ddisgyblion ddatblygu eu medrau ehangach drwy Gymhwyster Bagloriaeth Cymru yng nghyfnod allweddol 4 a'r chweched dosbarth.

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer y Gymraeg a'r dimensiwn Cymreig yn elfen nodedig o waith yr ysgol. Mae'r disgyblion yn cael eu trochi yn yr iaith, a thrwy gyfrwng amrywiaeth eang iawn o weithgareddau, caiff y disgyblion gyfleoedd gwerthfawr i ddathlu eu hiaith a'u hunaniaeth.

Mae'r ddarpariaeth i ddatblygu dealltwriaeth y disgyblion o faterion yn ymwneud â chynaliadwyedd a dinasyddiaeth fyd eang yn effeithiol iawn. Mae pwyllgor eco'r ysgol yn weithgar iawn ac yn dylanwadu'n gadarnhaol ar gymuned yr ysgol.

Addysgu: Da

Mae bron pob athro yn meithrin perthynas waith gynhyrchiol gyda'r disgyblion. Mewn llawer o wersi, mae'r athrawon yn creu awyrgylch cefnogol lle nad oes ofn ar ddisgyblion wneud camgymeriadau. Mae bron pob athro yn meddu ar wybodaeth bynciol gyfoes ac maent yn fodelau iaith da iawn. Maent yn cynllunio'n ofalus ac yn defnyddio ystod o ddulliau ac adnoddau ysgogol a heriol er mwyn ennyn diddordeb y disgyblion ac adeiladu ar eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth. Mewn ychydig o wersi effeithiol iawn, mae'r athrawon yn cynllunio'n greadigol er mwyn darparu profiadau byrlymus a her uchel iawn i'r disgyblion.

Mewn llawer o wersi, mae gan athrawon ddisgwyliadau uchel o bob un o'r disgyblion. Mae'r addysgu yn sicrhau bod y disgyblion yn weithredol yn eu dysgu ac yn eu cymell i roi o'u gorau. Yn y gwersi hyn, mae'r athrawon yn holi'n gelfydd er mwyn sicrhau cyfleoedd a herio dealltwriaeth pob disgybl. Mae tempo sionc i'r gwersi hyn ac mae'r athrawon yn cynnig cymorth defnyddiol i unigolion neu grwpiau penodol o ddisgyblion.

Mewn ychydig o wersi, fodd bynnag, nid yw'r cynllunio yn ddigon gofalus er mwyn ymestyn medrau meddwl disgyblion a'u dealltwriaeth bynciol yn ddigonol. Nid yw'r athrawon yn y gwersi hyn yn enghreifftio'n briodol er mwyn sicrhau dealltwriaeth pob disgybl.

Mae llawer o athrawon yn cynnig adborth defnyddiol ac adeiladol ar lafar ac yn ysgrifenedig er mwyn i ddisgyblion wybod sut i wella ansawdd eu gwaith. Yn y rhan fwyaf o bynciau, mae athrawon yn adnabod cryfderau yng ngwaith disgyblion ac yn cynnig targedau defnyddiol er mwyn gwella. Yn y mwyafrif o achosion, mae athrawon yn mynnu bod disgyblion yn ymateb yn briodol i'r rhain. Mewn llawer o bynciau, mae gan ddisgyblion gyfleoedd defnyddiol i hunanasesu ac asesu gwaith cyfoedion.

Mae'r ysgol yn gosod targedau priodol i bob un o'r disgyblion. Mae gan yr ysgol systemau effeithiol ar gyfer monitro cynnydd a strategaethau pwrpasol i fynd i'r afael â thangyflawni. Mae adroddiadau interim yn darparu gwybodaeth ddefnyddiol iawn am gyrhaeddiad yn erbyn targedau ac mae'r adroddiad blynyddol yn rhannu gwybodaeth fanwl a chynhwysfawr i rieni am gynnydd eu plant.

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae lles disgyblion a'u datblygiad fel unigolion cyflawn, parchus a balch yn greiddiol i waith yr ysgol. Mae'r ysgol yn gymuned ofalgar a chynhwysol sydd yn gweithredu'n gydwybodol er budd pob disgybl.

Mae tîm cynnydd a lles yr ysgol yn olrhain yn ofalus a manwl bresenoldeb, ymddygiad a chynnydd academaidd y disgyblion. O ganlyniad, mae ganddynt ddealltwriaeth drylwyr o anghenion unigolion ac maent yn darparu gofal a chefnogaeth bersonol a phwrpasol i bob un. Mae'r ysgol yn darparu rhaglen gynhwysfawr o gefnogaeth sydd yn ymateb yn effeithiol i anghenion disgyblion penodol. Mae cydweithio effeithiol gydag ystod o asiantaethau allanol yn cyfoethogi'r ddarpariaeth hon. Er enghraifft, mae rhaglenni gwerthfawr megis 'Cam Ymlaen' a 'mentora pendant' yn cefnogi disgyblion bregus ac mae darpariaeth fuddiol yr 'Hwb' yn gymorth i ddisgyblion yn dilyn absenoldeb.

Mae rhaglen eang o weithgareddau diddorol a defnyddiol yn hybu datblygiad cymdeithasol, moesol, ysbrydol a diwylliannol disgyblion yn effeithiol. Er enghraifft, ceir gweithgareddau addysg bersonol a chymdeithasol ar bynciau megis iechyd meddwl a dinasyddiaeth. Mae'r ysgol yn hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach yn llwyddiannus ac mae amrediad helaeth o gyfleoedd allgyrsiol a thripiau. O ganlyniad, mae gan ddisgyblion ddealltwriaeth aeddfed o bwysigrwydd bod yn aelodau cyfrifol o gymdeithas a sut i gadw'n iach. Fodd bynnag, nid yw pob cyfnod boreol yn cynnwys elfen o gyd-addoli.

Mae trefniadau cadarn ar gyfer rhoi cyngor ac arweiniad i ddisgyblion wneud penderfyniadau am eu dyfodol. Mae gweithgareddau buddiol megis ffeiriau gyrfaoedd a nosweithiau opsiwn yn cynnig cefnogaeth werthfawr i ddisgyblion a'u rhieni. Mae gweithdrefnau llwyddiannus ar gyfer trosglwyddo o'r ysgol gynradd yn sicrhau bod disgyblion Blwyddyn 7 yn ymgartrefu'n gyflym ac yn ddiffwdan.

Mae darpariaeth gynhwysol ac effeithiol ar gyfer disgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. O ganlyniad, mae'r disgyblion hyn yn gwneud cynnydd cryf dros amser. Mae cysylltiadau cynhyrchiol gydag uned arbennig Canolfan y Porth yn sicrhau cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion y ganolfan a'r ysgol ac yn cyfrannu'n bwysig tuag at ethos cynhwysol yr ysgol. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau gweinyddol ar gyfer cynlluniau addysg unigol yn ddigon cydlynus na thrylwyr.

Mae trefniadau diogelu yn bodloni gofynion statudol ac nid ydynt yn destun pryder.

Yr amgylchedd dysgu: Rhagorol

Mae Ysgol y Preseli yn gymuned hynod gartrefol gydag ethos cynhwysol a gofalgar Cymreig. Mae gan y disgyblion agweddau cadarnhaol iawn tuag at yr ysgol a chânt gyfleoedd rheolaidd i gyfrannu tuag at ei datblygiad. Maent yn ymfalchïo'n fawr ynddi ac yn cyfleu'n gryf eu hymdeimlad o berthyn. Mae'r ysgol yn anelu at ddatblygu eu disgyblion yn ddinasyddion cyflawn. Mae perthynas gynhyrchiol yn bodoli rhwng y staff, y disgyblion a'r rhieni. Maent yn cydweithio'n bwrpasol ac yn gefnogol iawn o'i gilydd. Mae polisïau a gweithdrefnau'r ysgol yn sicrhau cyfle cyfartal i bob disgybl, beth bynnag eu hanghenion. Caiff pob disgybl fynediad teg i'r cwricwlwm ac i weithgareddau allgyrsiol.

Mae'r adeilad yn darparu amgylchedd dysgu ysgogol, diogel a chroesawgar. Ceir arddangosfeydd atyniadol o waith disgyblion ar draws yr ysgol sy'n dathlu llwyddiannau ac yn creu amgylchedd symbylus. Mae gan adrannau adnoddau gwerthfawr ac maent yn gweddu i nifer y disgyblion ac i anghenion y cwricwlwm. Mae'r ysgol yn buddsoddi'n flynyddol mewn caledwedd TGCh priodol er mwyn hybu safonau cyrhaeddiad a medrau'r disgyblion. Mae gan yr ysgol feysydd chwarae helaeth ac, ar y cyfan, mae'r adeiladau yn addas ar gyfer nifer y disgyblion a'r gweithgareddau a gynigir. Gwneir defnydd da iawn o adnoddau'r campws megis Theatr y Gromlech a'r ganolfan hamdden.

Cwestiwn Allweddol 3: Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a'r rheolaeth?	**Da**

Arweinyddiaeth: Da

Mae gan y pennaeth weledigaeth strategol, glir sydd yn gosod ffocws pendant ar godi safonau a chyfoethogi profiadau dysgu disgyblion. Mae'r weledigaeth hon wedi ei seilio ar gynnig cyfleoedd addysgol ac allgyrsiol symbylus i bob disgybl er mwyn eu galluogi i ddatblygu yn ddinasyddion dwyieithog, diwylliedig sydd yn meddu ar fedrau bywyd gwerthfawr. Trwy ei arweinyddiaeth synhwyrol a chynhwysol, mae'n cyfathrebu'r amcanion hyn yn huawdl i holl gymuned yr ysgol. Mae staff yr ysgol yn deall ac yn parchu'r weledigaeth hon ac yn arddel cenhadaeth yr ysgol, sef 'Cofia ddysgu byw'.

Cefnogir y pennaeth yn fedrus gan aelodau'r tîm arwain. Mae eu cyfrifoldebau wedi eu diffinio'n glir a'u dyrannu'n ddoeth, yn unol â'u cryfderau a'u harbenigeddau. Mae'r ysgol yn coleddu diwylliant o arweinyddiaeth ddosranedig effeithiol ymhlith y staff. Mae hyn yn golygu bod llawer o arweinwyr eraill o blith y staff yn cydweithio'n llwyddiannus i roi cyfeiriad i'r ysgol.

Mae'r trefniadau rheoli llinell yn gydlynus ac mae llinellau atebolrwydd yn eglur i bob aelod o staff. Mae calendr clir a strwythur penodol i gyfarfodydd rheolaethol ar draws yr ysgol. Mae'r rhan fwyaf o arweinwyr canol yn ymdrin â data'n hyderus ac, o ganlyniad, mae ganddynt wybodaeth briodol am safonau yn eu meysydd. Mae llawer o arweinwyr canol yn rheoli eu timau'n effeithiol. Mae strwythur clir i'w cyfarfodydd ac maent yn darparu arweiniad a chyfeiriad pendant i'r athrawon maent yn gyfrifol amdanynt.

Mae gan yr ysgol drefniadau cadarn ar gyfer rheoli perfformiad a rhoddir ffocws cryf ar godi safonau ac ansawdd yr addysgu. Mae'r ysgol yn disgwyl i'w staff gymryd cyfrifoldeb llawn am eu datblygiad eu hunain. Mae cydweithio er mwyn rhannu arferion da yn cael ei annog y tu mewn a thu allan i'r ysgol. Mae arweinwyr yn ymateb yn gyflym mewn achosion lle mae staff yn tanberfformio ac yn cynnig arweiniad pwrpasol a buddiol iddynt wella.

Mae'r ysgol wedi ymateb yn rymus i lawer o flaenoriaethau cenedlaethol. Mae'r rhain yn cynnwys mentrau ysgol gyfan llwyddiannus er mwyn ymgorffori'r Fframwaith Llythrennedd a Rhifedd a blaengaredd arloesol o ran datblygu Cymhwyster Bagloriaeth Cymru.

Mae gan y llywodraethwyr ddealltwriaeth gadarn o waith yr ysgol ac maent yn cyflawni eu dyletswyddau yn llwyddiannus. Mae llawer ohonynt yn brofiadol iawn ac yn cynnig arweiniad a chyngor gwerthfawr i'r ysgol mewn nifer o feysydd pwysig. Mae hyn yn eu galluogi i wneud penderfyniadau doeth sy'n effeithio'n gadarnhaol ar safonau dysgu ac addysgu.

Gwella ansawdd: Da

Mae gan yr ysgol brosesau trylwyr er mwyn sicrhau ansawdd a chynllunio ar gyfer gwelliant. Mae'r rhain wedi cael effaith gadarnhaol ar ansawdd yr addysgu, lefelau lles a pherfformiad academaidd y disgyblion.

Mae gan yr ysgol galendr o weithgareddau defnyddiol i gasglu gwybodaeth uniongyrchol am safonau ac ansawdd yr addysgu a'r asesu, sy'n cynnwys casglu barnau rhieni a disgyblion. Mae arweinwyr ar bob lefel yn arsylwi gwersi'n drylwyr ac yn craffu ar waith y disgyblion yn rheolaidd. Mae'r gwaith hwn yn arwain at gofnodion defnyddiol sydd yn adnabod y cryfderau a'r meysydd i'w gwella mewn modd gwrthrychol a chlir.

Mae bron pob un o'r adroddiadau hunanarfarnu adrannol yn cynnwys gwerthusiad manwl o ddata perfformiad, safonau yn y gwersi ac agweddau ar eu darpariaeth. Fodd bynnag, mae ychydig o'r rhain yn rhoi gormod o bwyslais ar gymariaethau yn erbyn cyfartaleddau Cymru gyfan a'r awdurdod lleol yn hytrach na'r safonau mewn ysgolion tebyg eraill.

Cynhwysa'r rhan fwyaf o'r cynlluniau datblygu adrannol strategaethau defnyddiol sy'n dynodi cyfrifoldebau i fynd i'r afael â'r meysydd i'w gwella a nodwyd yn eu hadroddiadau adrannol. Ceir ynddynt gostau a therfyniadau amser priodol i gyflawni nodau'r adrannau hyn. Fodd bynnag, nid yw ychydig ohonynt yn cynnwys targedau sydd yn ddigon uchelgeisiol.

Mae'r adroddiad hunanarfarnu ysgol gyfan yn cynnwys arfarniad cywir o'r rhinweddau ac unrhyw wendidau a welwyd wrth graffu ar waith ac arsylwi gwersi. Ceir dadansoddiad manwl o ddata perfformiad ac, ar y cyfan, arfarniad teg o'r perfformiad hwn. Fodd bynnag, mewn ychydig iawn o achosion, mae'r arfarniadau yn yr adroddiad yn rhy hael. Yn ogystal, nid yw'r ysgol wedi adnabod ychydig iawn o'r meysydd i'w gwella.

Mae cysylltiad agos rhwng y meysydd i'w gwella a nodwyd yn yr adroddiad hunanarfarnu a chynlluniau gwella'r ysgol gyfan. Mae'r ddogfennaeth hon yn cynnwys blaenoriaethau addas ar gyfer gwelliant a strategaethau defnyddiol i gyflawni nodau'r ysgol. Fodd bynnag, nid yw ychydig iawn o'r targedau yn ddigon uchelgeisiol ac nid oes cyfeiriad i ychydig iawn o agweddau y mae angen eu datblygu.

Gweithio mewn partneriaeth: Da

Mae gan yr ysgol gysylltiadau agos gydag ystod eang o bartneriaid sydd yn cyfrannu'n gadarnhaol at wella safonau cyrhaeddiad a lles y disgyblion.

Mae'r ysgol yn datblygu perthynas agos a chynhaliol gyda rhieni. Mae'n cynorthwyo rhieni i gefnogi gwaith eu plant, er enghraifft drwy gynnig adnoddau gwaith cartref defnyddiol ar eu gwefan a chynnal nosweithiau rhieni i drafod materion addysgol o bwys.

Mae staff yr ysgol yn cydweithio'n agos ag athrawon yr ysgolion cynradd partner i ddatblygu a chydblethu eu strategaethau addysgu llythrennedd a rhifedd. Ceir ystod eang o weithgareddau pontio defnyddiol, er enghraifft 'y Diwrnod Hwyl', 'y Diwrnod Dinasyddiaeth' a chwrs preswyl yng ngwersyll Llangrannog. O ganlyniad i'r gweithgareddau hyn, mae'r disgyblion yn ymgartrefu'n gyflym wrth drosglwyddo o Flwyddyn 6.

Mae'r ysgol yn cydweithio â cholegau lleol er mwyn cynnig opsiynau perthnasol i'w disgyblion, er enghraifft peirianneg amaethyddol. Mae trefniadau priodol ganddynt i sicrhau ansawdd y ddarpariaeth hon.

Mae gan yr ysgol gysylltiadau agos â darparwyr hyfforddiant cychwynnol i athrawon. Mae'r rhain yn cynnig cyfleoedd buddiol iawn i athrawon fyfyrio ar agweddau ar addysgu a datblygu eu medrau proffesiynol.

Ceir partneriaethau helaeth ag asiantaethau allanol sydd yn cefnogi lles y disgyblion. Yn ychwanegol, mae cysylltiad gwerthfawr â phrifysgol Harvard sydd yn cynorthwyo'r ysgol i ddatblygu ei systemau i adnabod anghenion a chefnogi disgyblion bregus.

Mae'r ysgol yn chwarae rhan amlwg ym mywyd y gymuned leol, er enghraifft drwy gynnal ffair Nadolig a thrwy her gymunedol y Fagloriaeth Cymreig. Ceir cysylltiadau defnyddiol â mentrau a busnesau lleol i gynnig profiadau gwerthfawr fel ffug-gyfweliadau a chystadlaethau siarad cyhoeddus.

Rheoli adnoddau: Da

Mae'r pennaeth a'r swyddog cyllid yn rheoli adnoddau a chyllideb yr ysgol yn ddoeth. Mae hyn yn cael ei fonitro'n agos gan y pwyllgor cyllid ac adeiladau. Mae'r ysgol wedi'i staffio'n briodol i addysgu'r cwricwlwm a cheir hyfforddiant a chefnogaeth werthfawr ar gyfer yr ychydig iawn o athrawon sydd yn addysgu y tu allan i'w meysydd arbenigol. Mae cynllunio ar gyfer olyniaeth wedi ei ddatblygu'n gelfydd iawn ac mae'r ysgol yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i ddatblygu darpar arweinwyr uchelgeisiol.

Mae staff ar draws yr ysgol yn gwneud defnydd buddiol o'u haelodaeth o amrediad eang iawn o rwydweithiau ymarfer proffesiynol. Mae hyn yn digwydd yn fewnol, fel clwstwr, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Mae llawer o staff wedi datblygu arbenigedd gwerthfawr mewn meysydd amrywiol dros amser ac mae athrawon yn elwa yn fawr ar eu harweiniad a'u gwybodaeth. Mae hon yn nodwedd eithriadol o waith yr ysgol.

Mae gan yr ysgol drefniadau rheoli perfformiad grymus ar gyfer holl staff yr ysgol ac mae'r amcanion yn cysylltu'n briodol â blaenoriaethau'r ysgol.

Mae'r ysgol yn cynllunio'n synhwyrol ar gyfer gwariant y Grant Amddifadedd Disgyblion ac mae hyn yn cyfrannu at ddeilliannau gwell i ddisgyblion bregus. Mae cwricwlwm y chweched dosbarth yn gost effeithiol.

O ystyried deilliannau'r disgyblion, mae'r ysgol yn darparu gwerth da am arian.

Atodiad 1

6684064 - YSGOL Y PRESELI

Nifer y disgyblion ar y gofrestr	902	
Disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) - cyfartaledd 3 blynedd	4.7	
Grŵp PYD	1	(PYD<=10%)

Cyfnod allweddol 3

	Ysgol				Cyfartaledd y teulu (2016)	Cyfartaledd Cymru (2016)
	2013	2014	2015	2016		
Nifer y disgyblion yng ngharfan Blwyddyn 9	154	175	155	154		
Yn cyflawni dangosydd pynciau craidd (DPC) (%)	92.9	94.3	90.3	95.5	93.1	85.9
Chwartel meincnod	1	1	3	1		
Saesneg						
Nifer y disgyblion yng ngharfan	154	175	155	154		
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	91.6	96.6	92.9	95.5	94.6	89.2
Chwartel meincnod	2	1	3	3		
Yn cyflawni lefel 6+ (%)	54.5	62.9	61.9	64.3	67.6	56.2
Chwartel meincnod	3	2	3	3		
Cymraeg iaith gyntaf						
Nifer y disgyblion yng ngharfan	154	175	155	154		
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	90.3	94.9	91.0	98.1	94.9	92.0
Chwartel meincnod	2	2	3	1		
Yn cyflawni lefel 6+ (%)	47.4	56.6	57.4	53.9	61.3	57.2
Chwartel meincnod	2	2	2	3		
Mathemateg						
Nifer y disgyblion yng ngharfan	154	175	155	154		
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	97.4	97.1	96.1	95.5	94.7	90.1
Chwartel meincnod	1	1	2	3		
Yn cyflawni lefel 6+ (%)	71.4	75.4	71.6	77.9	74.2	62.7
Chwartel meincnod	1	1	3	1		
Gwyddoniaeth						
Nifer y disgyblion yng ngharfan	154	175	155	154		
Yn cyflawni lefel 5+ (%)	94.2	97.7	96.8	98.7	97.4	92.8
Chwartel meincnod	3	2	3	1		
Yn cyflawni lefel 6+ (%)	55.2	75.4	70.3	85.7	74.7	62.9
Chwartel meincnod	4	1	3	1		

Mae'r dangosydd pynciau craidd (DPC) yn cynrychioli canran y disgyblion sydd wedi cyrraedd lefel 5 neu uwch mewn Saesneg neu Gymraeg (iath gyntaf), mathemateg a gwyddoniaeth gyda'i gilydd.

. yn dynodi nad yw'r eitem ddata yn ddilys.

* Gallai'r eitem hon ddatgelu gwybodaeth am unigolion, neu os nad yw'n ddigon trylwyr i'w chyhoeddi, os nad yw'n berthnasol neu os nad yw ar gael fel arall.

Mae'r chwartel meincnod yn cymharu perfformiad un ysgol â pherfformiad ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim (PYDd). Defnyddir PYDd yn ddirprwy ar gyfer difreintedd cymdeithasol mewn ysgolion. Mae hyn yn caniatáu am gymharu perfformiad ysgol â pherfformiad ysgolion eraill yn yr un categori PYDd ac a allai, felly, fod yn derbyn nifer tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.
Mae ysgol yn chwartel meincnod 1 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio orau ac sydd â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn uwch nag mewn llawer o ysgolion eraill â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig. Mae ysgol yn chwartel meincnod 4 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio waethaf ac â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn is nag mewn llawer o ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.
Caiff y meincnodau ar gyfer y Gymraeg eu cyfrifo gan ddefnyddio pob ysgol lle mae disgyblion yn dilyn cymwysterau Cymraeg mamiaith, ac maent yn seiliedig ar nifer yr ymgeiswyr. Nid ydynt yn cynnwys cymwysterau Cymraeg ail iaith.

6684064 - YSGOL Y PRESELI

Nifer y disgyblion ar y gofrestr	902	
Disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) - cyfartaledd 3 blynedd	4.7	
Grŵp PYD	1	(PYD<=10%)

Cyfnod allweddol 4

	Ysgol				Cyfartaledd y teulu (2015)	Cyfartaledd Cymru (2015)
	2012	2013	2014	2015		
Nifer y disgyblion 15 oed	153	158	155	149		
Canran y disgyblion 15 oed sydd:						
Wedi cyflawni trothwy lefel 2 yn cynnwys TGAU gradd A*-C mewn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf a mathemateg	75.2	67.7	71.0	67.1	67.3	57.9
Chwartel meincnod	1	2	2	3		
Wedi cyflawni trothwy lefel 2	88.9	86.7	89.7	93.3	87.1	84.1
Chwartel meincnod	1	3	2	2		
Wedi cyflawni trothwy lefel 1	98.7	98.7	100.0	100.0	98.2	94.4
Chwartel meincnod	2	2	1	1		
Wedi cyflawni'r dangosydd pwnc craidd (DPC)	74.5	65.8	67.1	63.8	64.3	54.8
Chwartel meincnod	1	2	3	3		
Sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi'i chapio fesul disgybl	371.3	359.9	365.8	373.1	361.4	343.5
Chwartel meincnod	2	3	3	2		
Sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi'i chapio a mwy fesul disgybl	367.1	357.5	362.4	370.0	358.5	338.7
Chwartel meincnod	.	.	.	.		
Cyflawnwyd pump neu fwy o raddau TGAU A* -A	26.8	20.9	17.4	22.8	21.7	16.6
Chwartel meincnod	.	.	.	.		
Wedi cyflawni A*-C mewn Saesneg	74.5	68.4	76.8	83.2	75.0	68.6
Chwartel meincnod	3	4	3	2		
Wedi cyflawni A*-C mewn mathemateg	77.1	73.4	76.8	69.8	72.4	64.4
Chwartel meincnod	2	3	2	3		
Wedi cyflawni A*-C mewn gwyddoniaeth	86.9	75.9	74.2	86.6	85.6	84.0
Chwartel meincnod	2	3	4	3		
Nifer y disgyblion 15 oed a gofrestrodd ar gyfer Cymraeg iaith gyntaf:	151	155	154	148		
O'r rheini â geisiodd Cymraeg iaith gyntaf:						
Wedi cyflawni A*-C mewn Cymraeg iaith gyntaf	84.1	75.5	66.2	78.4	81.7	75.2
Chwartel meincnod	1	2	3	2		

Mae'n cynnwys yr holl gymwysterau a gymeradwywyd ar gyfer defnydd cyn-16 yng Nghymru.

Mae'n cynnwys canlyniadau ar gyfer disgyblion 15 oed, mewn ysgolion a gynhelir ac ysgolion annibynnol, a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn academaidd ac unrhyw arholiadau a gymerwyd ar oed cynharach. Oedrannau ar ddechrau'r flwyddyn academaidd.

Mae'r dangosydd pynciau craidd (DPC) yn cynrychioli canran y disgyblion sydd wedi cyrraedd lefel 2 neu uwch mewn Saesneg neu Gymraeg (iath gyntaf), mathemateg a gwyddoniaeth gyda'i gilydd.

Caiff y sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi'i chapio ei chyfrifo gan ddefnyddio'r 8 canlyniad gorau o'r holl gymwysterau a gymeradwywyd ar gyfer defnydd cyn-16 yng Nghymru ar gyfer pob disgybl.

Yn achos disgyblion sy'n cofrestru ar gyfer Cymraeg Iaith Gyntaf, defnyddir y radd orau ar gyfer Cymraeg iaith a llenyddiaeth. Enwadur y dangosydd yma yw'r disgyblion 15 oed a geisiodd arholiad Cymraeg Iaith Gyntaf, yn hytrach na chyfanswm yr holl ddisgyblion 15 oed.

. yn dynodi nad yw'r eitem ddata yn ddilys.

* Gallai'r eitem hon ddatgelu gwybodaeth am unigolion, neu os nad yw'n ddigon trylwyr i'w chyhoeddi, os nad yw'n berthnasol neu os nad yw ar gael fel arall.

Mae'r chwartel meincnod yn cymharu perfformiad un ysgol â pherfformiad ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim (PYDd). Defnyddir PYDd yn ddirprwy ar gyfer difreintedd cymdeithasol mewn ysgolion. Mae hyn yn caniatáu am gymharu perfformiad ysgol â pherfformiad ysgolion eraill yn yr un categori PYDd ac a allai, felly, fod yn derbyn nifer tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.

Mae ysgol yn chwartel meincnod 1 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio orau ac sydd â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn uwch nag mewn llawer o ysgolion eraill â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig. Mae ysgol yn chwartel meincnod 4 ymhlith y 25% o ysgolion sy'n perfformio waethaf ac â lefelau prydau ysgol am ddim sy'n debyg i'r ysgol hon. Felly, mae lefelau cyrhaeddiad yr ysgol yn is nag mewn llawer o ysgolion eraill sydd â lefelau tebyg o ddisgyblion o gefndiroedd difreintiedig.

Caiff y meincnodau ar gyfer y Gymraeg eu cyfrifo gan ddefnyddio pob ysgol lle mae disgyblion yn dilyn cymwysterau Cymraeg mamiaith, ac maent yn seiliedig ar nifer yr ymgeiswyr. Nid ydynt yn cynnwys cymwysterau Cymraeg ail iaith.

6684064 - YSGOL Y PRESELI

Nifer y disgyblion ar y gofrestr	902	
Disgyblion sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (PYDd) - cyfartaledd 3 blynedd	4.7	
Grŵp PYD	1	(PYD<=10%)

Cyfnod allweddol 4 - perfformiad disgyblion sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim

	Ysgol				Cyfartaledd y teulu (2015)	Cyfartaledd Cymru (2015)
	2012	2013	2014	2015		
Nifer y disgyblion 15 oed sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim	6	6	9	8		
Canran y disgyblion 15 oed sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim sydd:						
Wedi cyflawni trothwy lefel 2 yn cynnwys TGAU gradd A*-C mewn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf a mathemateg	33.3	83.3	33.3	37.5	31.3	31.6
Wedi cyflawni trothwy lefel 2	83.3	83.3	88.9	100.0	63.8	69.4
Wedi cyflawni trothwy lefel 1	100.0	100.0	100.0	100.0	95.0	89.4
Wedi cyflawni’r dangosydd pwnc craidd (DPC)	33.3	83.3	33.3	37.5	30.0	29.3
Sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi’i chapio fesul disgybl	329.3	357.4	351.4	367.0	312.5	303.7
Sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi’i chapio a mwy fesul disgybl	325.8	353.3	343.6	359.6	307.0	296.4
Cyflawnwyd pump neu fwy o raddau TGAU A* -A	0.0	16.7	11.1	12.5	2.5	4.3
Wedi cyflawni A*-C mewn Saesneg	50.0	83.3	44.4	87.5	45.0	45.1
Wedi cyflawni A*-C mewn mathemateg	50.0	83.3	44.4	50.0	38.8	39.2
Wedi cyflawni A*-C mewn gwyddoniaeth	66.7	83.3	44.4	87.5	78.8	74.4
Nifer y disgyblion 15 oed a gofrestrodd ar gyfer Cymraeg Iaith Gyntaf:	6	6	9	8		
O'r rheini â geisiodd Cymraeg iaith gyntaf: Wedi cyflawni A*-C mewn Cymraeg iaith gyntaf	16.7	83.3	44.4	50.0	48.5	51.5

Mae’n cynnwys yr holl gymwysterau a gymeradwywyd ar gyfer defnydd cyn-16 yng Nghymru.

Mae’n cynnwys canlyniadau ar gyfer disgyblion 15 oed, mewn ysgolion a gynhelir ac ysgolion annibynnol, a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn academaidd ac unrhyw arholiadau a gymerwyd ar oed cynharach. Oedrannau ar ddechrau’r flwyddyn academaidd.

Mae'r dangosydd pynciau craidd (DPC) yn cynrychioli canran y disgyblion sydd wedi cyrraedd lefel 2 neu uwch mewn Saesneg neu Gymraeg (iath gyntaf), mathemateg a gwyddoniaeth gyda'i gilydd.

Caiff y sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog wedi’i chapio ei chyfrifo gan ddefnyddio’r 8 canlyniad gorau o’r holl gymwysterau a gymeradwywyd ar gyfer defnydd cyn-16 yng Nghymru ar gyfer pob disgybl.

Yn achos disgyblion sy’n cofrestru ar gyfer Cymraeg Iaith Gyntaf, defnyddir y radd orau ar gyfer Cymraeg iaith a llenyddiaeth. Enwadur y dangosydd yma yw’r disgyblion 15 oed a geisiodd arholiad Cymraeg Iaith Gyntaf, yn hytrach na chyfanswm yr holl ddisgyblion 15 oed.

. yn dynodi nad yw'r eitem ddata yn ddilys.

* Gallai’r eitem hon ddatgelu gwybodaeth am unigolion, neu os nad yw’n ddigon trylwyr i’w chyhoeddi, os nad yw’n berthnasol neu os nad yw ar gael fel arall.

6684064 - YSGOL Y PRESELI

Nifer y disgyblion ar y gofrestr yn y chweched dosbarth 162

Cyfnod allweddol 5

	Ysgol				Cyfartaledd y teulu (2015)	Cyfartaledd Cymru (2015)
	2012	2013	2014	2015		
Nifer y disgyblion 17 oed	87	89	98	91		
Sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog fesul disgybl	947.6	893.9	940.1	978.9	909.7	799.7
Nifer y disgyblion 17 oed sy'n sefyll cymwysterau cyfwerth â 2 Safon Uwch:	83	85	94	85		
O'r rheiny a gofnododd swm sydd gyfwerth â 2 gymhwyster Safon Uwch:						
Wedi cyflawni trothwy lefel 3	100.0	97.6	100.0	100.0	98.4	97.0
Wedi cyflawni 3 A*-A mewn arholiadau Safon Uwch neu gyfwerth	3.6	8.2	9.6	8.2	6.7	7.9
Wedi cyflawni 3 A*-C mewn arholiadau Safon Uwch neu gyfwerth	80.7	72.9	87.2	87.1	79.3	68.1

Yn cynnwys pob cymhwyster cydnabyddedig yng Nghymru.

Mae'n cynnwys canlyniadau ar gyfer disgyblion 17 oed, mewn ysgolion a gynhelir, a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn academaidd ac unrhyw arholiadau a gymerwyd ar oed cynharach. Oedrannau ar ddechrau'r flwyddyn academaidd.

Mae'r sgôr pwyntiau ehangach cyfartalog ar gyfer disgyblion 17 oed yn cynnwys yr holl gymwysterau a gymeradwywyd ar gyfer defnydd cyn-18 yng Nghymru.

Mae trothwy lefel 3 wedi'i seilio ar nifer y disgyblion 17 oed sy'n sefyll cymwysterau cyfwerth â 2 Safon Uwch.

. yn dynodi nad yw'r eitem ddata yn ddilys.

* Gallai'r eitem hon ddatgelu gwybodaeth am unigolion, neu os nad yw'n ddigon trylwyr i'w chyhoeddi, os nad yw'n berthnasol neu os nad yw ar gael fel arall.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol, yn y ddolen isod.
http://mylocalschool.wales.gov.uk/index.html?iaith=cym

Atodiad 2

Adroddiad boddhad rhanddeiliaid

Ymatebion i'r holiadur i ddysgwyr

Yn dynodi'r meincnod – mae hwn yn gyfanswm o'r holl ymatebion hyd hyn ers mis Medi 2010.

	Number of responses / Nifer o ymatebion	Strongly Agree / Cytuno'n gryf	Agree / Cytuno	Disagree / Anghytuno	Strongly disagree / Anghytuno'n gryf	
I feel safe in my school	219	161 74%	57 26%	0 0%	1 0%	Rwy'n teimlo'n ddiogel yn fy ysgol.
		44%	52%	4%	1%	
The school deals well with any bullying	219	96 44%	111 51%	12 5%	0 0%	Mae'r ysgol yn delio'n dda ag unrhyw fwlio.
		25%	57%	15%	3%	
I have someone to talk to if I am worried	218	114 52%	95 44%	7 3%	2 1%	Mae gen i rywun i siarad ag ef/â hi os ydw i'n poeni.
		38%	52%	9%	2%	
The school teaches me how to keep healthy	219	51 23%	144 66%	21 10%	3 1%	Mae'r ysgol yn fy nysgu i sut i aros yn iach.
		23%	56%	18%	3%	
There are plenty of opportunities at school for me to get regular exercise	218	110 50%	89 41%	17 8%	2 1%	Mae digonedd o gyfleoedd yn yr ysgol i mi gael ymarfer corff yn rheolaidd.
		44%	45%	9%	2%	
I am doing well at school	219	106 48%	107 49%	6 3%	0 0%	Rwy'n gwneud yn dda yn yr ysgol.
		32%	61%	5%	1%	
The teachers help me to learn and make progress and they help me when I have problems	217	114 53%	100 46%	3 1%	0 0%	Mae'r athrawon yn fy helpu i ddysgu a gwneud cynnydd ac maent yn fy helpu pan fydd gen i broblemau.
		38%	55%	6%	1%	
My homework helps me to understand and improve my work in school	218	66 30%	116 53%	32 15%	4 2%	Mae fy ngwaith cartref yn fy helpu i ddeall a gwella fy ngwaith yn yr ysgol.
		20%	53%	22%	5%	
I have enough books and equipment, including computers, to do my work	218	121 56%	87 40%	9 4%	1 0%	Mae gen i ddigon o lyfrau, offer a chyfrifiaduron i wneud fy ngwaith.
		45%	46%	8%	1%	
Pupils behave well and I can get my work done	219	39 18%	149 68%	26 12%	5 2%	Mae disgyblion eraill yn ymddwyn yn dda ac rwy'n gallu gwneud fy ngwaith.
		10%	56%	27%	6%	
Staff treat all pupils fairly and with respect	219	83 38%	109 50%	23 11%	4 2%	Mae staff yn trin pob disgybl yn deg ac yn dangos parch atynt.
		29%	50%	17%	5%	

	Number of responses Nifer o ymatebion	Strongly Agree Cytuno'n gryf	Agree Cytuno	Disagree Anghytuno	Strongly disagree Anghytuno'n gryf	
The school listens to our views and makes changes we suggest	219	50	132	33	4	Mae’r ysgol yn gwrando ar ein barn ac yn gwneud newidiadau rydym ni’n eu hawgrymu.
		23%	60%	15%	2%	
		16%	53%	25%	5%	
I am encouraged to do things for myself and to take on responsibility	219	115	101	3	0	Rwy’n cael fy annog i wneud pethau drosof fy hun a chymryd cyfrifoldeb.
		53%	46%	1%	0%	
		35%	59%	5%	1%	
The school helps me to be ready for my next school, college or to start my working life	219	118	86	14	1	Mae’r ysgol yn helpu i mi fod yn barod ar gyfer fy ysgol nesaf, y coleg neu i ddechrau fy mywyd gwaith.
		54%	39%	6%	0%	
		35%	54%	9%	2%	
The staff respect me and my background	218	114	94	8	2	Mae’r staff yn fy mharchu i a’m cefndir.
		52%	43%	4%	1%	
		37%	53%	7%	2%	
The school helps me to understand and respect people from other backgrounds	214	118	86	10	0	Mae’r ysgol yn helpu i mi ddeall a pharchu pobl o gefndiroedd eraill.
		55%	40%	5%	0%	
		36%	56%	7%	1%	
Please answer this question if you are in Year 10 or Year 11: I was given good advice when choosing my courses in key stage 4	79	30	40	7	2	Atebwch y cwestiwn hwn os ydych ym Mlwyddyn 10 neu Flwyddyn 11: Cefais gyngor da wrth ddewis fy nghyrsiau yng nghyfnod allweddol 4.
		38%	51%	9%	3%	
		28%	51%	16%	5%	
Please answer this question if you are in the sixth form: I was given good advice when choosing my courses in the sixth form	51	22	25	4	0	Atebwch y cwestiwn hwn os ydych chi yn y chweched dosbarth: Cefais gyngor da wrth ddewis fy nghyrsiau yn y chweched dosbarth.
		43%	49%	8%	0%	
		27%	50%	16%	7%	

Ymateb i'r holiadur i rieni

Yn dynodi'r meincnod – mae hwn yn gyfanswm o'r holl ymatebion hyd hyn ers mis Medi 2010.

	Number of responses Nifer o ymatebion	Strongly Agree Cytuno'n gryf	Agree Cytuno	Disagree Anghytuno	Strongly disagree Anghytuno'n gryf	Don't know Ddim yn gwybod	
Overall I am satisfied with the school.	249	138	100	9	2	2	Rwy'n fodlon â'r ysgol yn gyffredinol.
		55%	40%	4%	1%		
		43%	50%	5%	1%		
My child likes this school.	250	153	89	6	2	0	Mae fy mhlentyn yn hoffi'r ysgol hon.
		61%	36%	2%	1%		
		47%	48%	4%	1%		
My child was helped to settle in well when he or she started at the school.	247	153	85	6	3	4	Cafodd fy mhlentyn gymorth i ymgartrefu'n dda pan ddechreuodd yn yr ysgol.
		62%	34%	2%	1%		
		51%	45%	4%	1%		
My child is making good progress at school.	243	127	106	10	0	8	Mae fy mhlentyn yn gwneud cynnydd da yn yr ysgol.
		52%	44%	4%	0%		
		45%	49%	5%	1%		
Pupils behave well in school.	225	77	133	8	7	26	Mae disgyblion yn ymddwyn yn dda yn yr ysgol.
		34%	59%	4%	3%		
		25%	60%	12%	3%		
Teaching is good.	232	88	133	10	1	15	Mae'r addysgu yn dda.
		38%	57%	4%	0%		
		34%	59%	6%	1%		
Staff expect my child to work hard and do his or her best.	244	144	99	1	0	6	Mae'r staff yn disgwyl i fy mhlentyn weithio'n galed ac i wneud ei orau.
		59%	41%	0%	0%		
		51%	46%	3%	1%		
The homework that is given builds well on what my child learns in school.	231	96	119	15	1	19	Mae'r gwaith cartref sy'n cael ei roi yn adeiladu'n dda ar yr hyn mae fy mhlentyn yn ei ddysgu yn yr ysgol.
		42%	52%	6%	0%		
		32%	56%	10%	2%		
Staff treat all children fairly and with respect.	222	88	107	21	6	29	Mae'r staff yn trin pob plentyn yn deg a gyda pharch.
		40%	48%	9%	3%		
		35%	52%	10%	3%		
My child is encouraged to be healthy and to take regular exercise.	226	82	122	18	4	23	Caiff fy mhlentyn ei annog i fod yn iach ac i wneud ymarfer corff yn rheolaidd.
		36%	54%	8%	2%		
		35%	56%	8%	1%		
My child is safe at school.	241	124	113	3	1	9	Mae fy mhlentyn yn ddiogel yn yr ysgol.
		51%	47%	1%	0%		
		42%	53%	4%	1%		
My child receives appropriate additional support in relation to any particular individual needs'.	200	71	108	14	7	35	Mae fy mhlentyn yn cael cymorth ychwanegol priodol mewn perthynas ag unrhyw anghenion unigol penodol.
		36%	54%	7%	4%		
		37%	52%	9%	2%		

	Number of responses Nifer o ymatebion	Strongly Agree Cytuno'n gryf	Agree Cytuno	Disagree Anghytuno	Strongly disagree Anghytuno'n gryf	Don't know Ddim yn gwybod	
I am kept well informed about my child's progress.	240	76	125	33	6	8	Rwy'n cael gwybodaeth gyson am gynnydd fy mhlentyn.
		32%	52%	14%	2%		
		34%	51%	12%	3%		
I feel comfortable about approaching the school with questions, suggestions or a problem.	241	117	103	17	4	7	Rwy'n teimlo'n esmwyth ynglŷn â gofyn cwestiwn i'r ysgol, gwneud awgrymiadau neu nodi problem.
		49%	43%	7%	2%		
		43%	48%	7%	2%		
I understand the school's procedure for dealing with complaints.	225	75	118	25	7	25	Rwy'n deall trefn yr ysgol ar gyfer delio â chwynion.
		33%	52%	11%	3%		
		31%	55%	11%	2%		
The school helps my child to become more mature and take on responsibility.	235	102	124	9	0	14	Mae'r ysgol yn helpu fy mhlentyn i ddod yn fwy aeddfed ac i ysgwyddo cyfrifoldeb.
		43%	53%	4%	0%		
		38%	55%	6%	1%		
My child is well prepared for moving on to the next school or college or work.	183	70	96	17	0	55	Mae fy mhlentyn wedi'i baratoi'n dda ar gyfer symud ymlaen i'r ysgol nesaf neu goleg neu waith.
		38%	52%	9%	0%		
		32%	55%	11%	2%		
There is a good range of activities including trips or visits.	241	90	128	20	3	8	Mae amrywiaeth dda o weithgareddau, gan gynnwys teithiau neu ymweliadau.
		37%	53%	8%	1%		
		37%	51%	10%	2%		
The school is well run.	238	120	105	11	2	11	Mae'r ysgol yn cael ei rhedeg yn dda.
		50%	44%	5%	1%		
		42%	50%	6%	2%		

Atodiad 3

Y tîm arolygu

Hywel Jones	Arolygydd Cofnodol
Delyth Gray	Arolygydd Tîm
Lowri Jones	Arolygydd Tîm
Ceri Jones	Arolygydd Tîm
Deris Williams	Arolygydd Lleyg
Lyn West	Arolygydd Cymheiriaid
Dafydd Hughes	Enwebai

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Grwpiau blwyddyn, y Cyfnod Sylfaen a chyfnodau allweddol

Mae ysgolion yn defnyddio system gyffredin o rifo grwpiau blwyddyn o ddechrau addysg ysgol orfodol i 18 oed. Mae'r system hon yn pwysleisio pwysigrwydd parhad ac yn hwyluso cyfathrebu ymhlith ysgolion, cyrff llywodraethol, rhieni ac awdurdodau lleol.

Mae'r tabl canlynol yn nodi'r amrediad oedrannau sy'n berthnasol i bob grŵp blwyddyn. Er enghraifft, mae Blwyddyn 1 yn cyfeirio at y grŵp o ddisgyblion sy'n cyrraedd 6 oed yn ystod y flwyddyn academaidd, a Blwyddyn 13 yw'r grŵp blwyddyn sy'n cyrraedd 18 oed yn ystod y flwyddyn academaidd.

Cyfnod cynradd:

Blwyddyn	Meithrin	Derbyn	B1	B2	B3	B4	B5	B6
Oedrannau	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11

Cyfnod uwchradd:

Blwyddyn	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13
Oedrannau	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18

Mae'r Cyfnod Sylfaen a'r cyfnodau allweddol yn cwmpasu'r grwpiau blwyddyn canlynol:

Cyfnod Sylfaen	Meithrin, Dosbarth Derbyn, Blwyddyn 1 a Blwyddyn 2
Cyfnod allweddol 2	Blwyddyn 3 i Flwyddyn 6
Cyfnod allweddol 3	Blwyddyn 7 i Flwyddyn 9
Cyfnod allweddol 4	Blwyddyn 10 a Blwyddyn 11

Rhestr termau

Termau cyfnod allweddol 3

Y dangosydd pwnc craidd (DPC)

Mae cynnydd mewn dysgu trwy gyfnod allweddol 3 yn cael ei ddangos gan lefelau (lefel 1 i lefel 7 yn bennaf).

Mae'r dangosydd pwnc craidd yng nghyfnod allweddol 3 yn ymwneud â'r perfformiad disgwyliedig ym mhynciau craidd y Cwricwlwm Cenedlaethol:

- Saesneg neu Gymraeg [1]
- mathemateg
- gwyddoniaeth

Erbyn diwedd cyfnod allweddol 3, yn bedair ar ddeg oed, disgwylir i ddisgyblion gyrraedd lefel 5 a disgwylir i'r disgyblion mwy abl gyrraedd lefel 6 neu uwch.

Rhaid i ddisgyblion gyrraedd y lefel ddisgwyliedig o leiaf (lefel 5) yn y tri phwnc craidd er mwyn cyflawni'r dangosydd pwnc craidd.

Termau cyfnod allweddol 4 a'r chweched dosbarth

Dangosydd pwnc craidd (DPC)	Mae hyn yn ymwneud â'r perfformiad disgwyliedig mewn Cymraeg neu Saesneg, mathemateg a gwyddoniaeth, sef pynciau craidd y Cwricwlwm Cenedlaethol.
Teuluoedd o ysgolion	Crëwyd y rhain i alluogi ysgolion i gymharu eu perfformiad nhw â pherfformiad ysgolion tebyg ledled Cymru. Mae teuluoedd yn cynnwys naw ysgol arall y mae cyfrannau tebyg o ddisgyblion: yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim, sy'n byw mewn 20% o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru, sydd ag anghenion addysgol arbennig ar gynllun Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy neu ar ddatganiad ac y mae Saesneg fel iaith ychwanegol iddynt a'u caffaeliad yn llai na chymwys.
Lefel 1	Mae hyn yn gyfwerth â chymhwyster TGAU gradd D i G.
Trothwy Lefel 1	Mae hyn yn gyfwerth â phum cymhwyster TGAU graddau D i G.
Lefel 2	Mae hyn yn gyfwerth â chymhwyster TGAU gradd A* i C.

[1] Nid yw'r dangosydd hwn yn cynnwys cymwysterau Cymraeg ail iaith.

Trothwy Lefel 2 yn cynnwys Cymraeg[1] neu Saesneg a mathemateg	Mae hyn yn golygu dysgu sy’n gyfwerth â phum cymhwyster TGAU graddau A* i C yn cynnwys Cymraeg neu Saesneg a mathemateg.
Trothwy Lefel 2	Mae hyn yn golygu pum cymhwyster TGAU graddau A* i C neu gyfwerth.
Lefel 3	Mae hyn yn gyfwerth â chymhwyster Safon Uwch gradd A*-E.
Trothwy Lefel 3	Mae hyn yn gyfwerth â dau gymhwyster Safon Uwch gradd A* i E.
Sgôr pwyntiau cyfartalog ehangach	Mae hyn yn cynnwys yr holl gymwysterau a gymeradwywyd i’w defnyddio yng Nghymru yn yr oed perthnasol, er enghraifft, yn 16 neu’n 18 oed.
Sgôr pwyntiau ehangach wedi’i chapio	Mae hyn yn cynnwys yr wyth canlyniad gorau o’r holl gymwysterau a gymeradwywyd i’w defnyddio yng Nghymru yn 16 oed.
Grwpiau meincnodi	Caiff ysgolion eu rhoi mewn grwpiau gyda’i gilydd yn unol â chyfran y disgyblion sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim er mwyn cymharu eu perfformiad nhw â pherfformiad ysgolion tebyg mewn dangosyddion gwahanol.
Deilliannau wedi’u modelu	Rhagfynegiad o berfformiad cymedrig ysgol yw hyn, yn seiliedig ar y berthynas ystadegol rhwng cyfran y disgyblion sy’n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a dangosydd penodol.